

ROMANIA NOUA

Organ de propagandă pentru unirea politică a tuturor Românilor.

Director: Dr. OMSIFOR GHIBU

Iese în fiecare zi de lucru.

Prim-Redactor: Dr. Ion Mateiu.

PLATA
PENTRU RECLAME
după
INVOIALĂ
REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA
Chișinău,
Ulița Gogol No. 39.

Abonaamente:

1 Lună:
10 Lei sau 4 Ruble.
3 Luni:
25 Lei sau 12 Ruble.

Pentru preț și înv. ațatori: prețul jumătate.

NU VOM MURI!

Se pare că neamul nostru trăește astăzi cele mai grozave zile. Intrat într-un războiu sfânt, pentru desrobirea a milioane de Români subjugăți, copleșiți de puterea brutală a Nemților și vândut de trei ori de către Ruși, el se vede ajuns astăzi în clipa hotărâtoare pentru viața sa din viitor. Rusia s'a desfăcut în zeci de bucăți, Ucraina a făcut pace cu Nemții, aceeași au intrat în partea de miază noapte a Basarabiei și înaintează după plac în Ucraina — astfel că România se vede strânsă din toate părțile într-un cerc de fier de către dușmanul cel mai necruțător, care vrea s'o umilească.

De câteva zile încoace umblă fel de fel de svonuri despre gândurile rele ale Germaniei, care nu numai că nu vrea să audă de Transilvania și de Bucovina, dar vrea să ne iee chiar din trupul României anumite părți. Ea vrea să ne iee munții și să ne alunge dela Mare, — ea vrea să îmbrăcătătească Basarabia, luând o parte pentru Austria, iar alta dând-o Ucrainei și poate că chiar Bulgariei.

Nu știm ce e adevărat din aceste știri și ce nu, dar nu este cu neputință ca dorințele Nemților să fie în adevăr acestea.

Germaniei și Austriei i se pare că e o mare vitejie să sfărâmi un popor mic, pe care împrejurări neatârnoare de el l-au adus la o astfel de strămoare. Așa li se pare și tâlharilor, cari pândesc vreme îndelungată viața unui om cum se cade, pe care îl prind și-l schingiuesc cum vor. Numai bunul Dumnezeu îl mai poate scăpa din mâna lor; nici omenia lui nici vitejia lui nu mai au nici un preț pentru ei.

Dacă Nemții au o astfel de înțelegere despre cinste, dacă întreaga lor filosofie i-a dus la o astfel de concepție despre dreptate — nu ne rămâne alta, decât să recunoaștem că de acum suntem pe mâna lor și că ei pot face cu noi ce vor voi. Cum lor nu le pasă nici de sufletul nostru, nici de idealul nostru, nici de suferințele noastre — cum ei se gândesc numai la bucuria bestială a lor de-a vedea svârcolindu-se în țărână o ființă plâpândă pe care a călcat-o căl-

căiul lor greu — se prea poate ca noi să eșim rău păgubiți din războiul de până acum.

Dar se nșeală amar Germania dacă crede că prin orice fel de măsuri de ale ei ne va putea sfărâma.

Nu, noi nu vom muri! Prea mult ne iubim limba și pământul, prea mult sânge am vărsat de veacuri pentru idealul nostru, prea este puternică conștiința națională în toți Români de la Tisa până la Nistru și chiar și dincolo de acesta, încât să ne mai fie astăzi teamă că ne va nimici Germania.

Nau pierit Polonii, martirizați de peste un veac, nu vom muri nici noi! Dimpotrivă! Suntem încrezătorii că nedreptățile germană strigătoare la cer va fi răzburată în vremea cea mai scurtă, și poporul nostru se va renaște întreg la libertate și neafărare.

Mai este în noi destulă vlagă. Am dovedit-o înaintea lumii întregi pe câmpul de luptă, a dovedit-o Români din Transilvania și Bucovina cari cu zecile de mii au alergat de bună voie sub steagul României, a dovedit-o Basarabia, care în mai puțin de un an de zile a izbutit să se prefacă binișor într-o țară națională, a dovedit-o chiar și frații noștri de peste Nistru, cari au cerut să fie alipiți la frații lor de dincoace de apa Nistrului.

Sunt tari tunurile nemțești, dar e mai tare sufletul nostru și credința noastră.

Și de aceea, orice nedreptate vor croi pe spatele noastre aceia cari se cred astăzi biruitori, noi ne vom îndeplini idealul nostru sfânt care a fost lăsat de însuși Dumnezeu dreptății. Pacea nedreaptă de astăzi va fi începutul unui războiu nou, pe care-l va duce întregul neam românesc până la învingerea deplină.

O. Ghibu.

Impotrivirea României

România e ca un ostrov în mijlocul unei mari furtunoase. Puțini își dau seama de grozăvia parasirii în care se găsește. Conștiințământul României la încheierea armistițiului, nu înseamnă de loc că ea împărtășește părerile Rușiei. În viteză ostire română nu sunt bolșevici. De aceea America crede, că România va găsi calea pentru păstrarea pământului aparat cu atâtea vitejii, iar la încheierea păcii obștești aliații îi vor ști garanța drepturilor pentru care a luptat.

PRIMUL MINISTRU AL ROMANIEI

GENERALUL AVERESCU

In clipa cea mai grea din viața neamului nostru, soarta țării Românești este pusă în mâna d-lui general Averescu (de naștere din Basarabia). Avem nădejdea că Dumnezeu, care i-a ajutat pe câmpul de luptă împotriva dușmanului, îi va ajuta și acum să ducă la izbândă cauza cea sfântă a neamului.

CĂTRE PACE

de P. Cerna

O, zee!
Muri printre noi un suflet, să nu poarte
Dorința pământescului tău rai.
Spre tine nîndem dreapta toți, dar vai!
Trecutul plin de lucrămîi ne desparte;
Tot fulgeră, de dincolo de moarte,
Însăngerata spață-a lui Mihai...
Iar la lumina ei, celim deodată
Și slava și durerea noastră toată:
Mare, fulgerător, dar fără ură.
Venți — și s'au plecat supuși Carpații,
Ș'o clipă, după un mileniu, frații
Vin mîinile și nînd: se cunoscură...
El a căzut, răpus de-a nopții gloată,
Și-ai lui s'au risipit tăcuți, în cele;
Dar mîinile ce s'au alins odată
Se caută și azi, cu vechea sete.
El a căzut, dar visul lui nu moare:
Din groapa-i tîmniță, crește-o floare,
Mereu se naltă floarea năcrămată
Și-a ei mirează-mă umple țara toată...
În-ți sborul înapoi! În fieceare,
Trecutul plin de rîni e încă viu:
Domneștie n toți un duh de răzburare,
Vii prea de timpuriu:
De-ar amuți în mînu noastră durda,
Ce-ar zice sfînta umbră de la Turda,
Al neamului străjer?
Ce-ar glasui strămoșii din morminte,
Cînd am uita dorințele lor sfînte?
În-ți sborul către cer!
Iar, cînd vom vindeca străvechia rană,
Cînd visurile și-or întrupate,
Iar nedreptățile de veacuri — răzburate;
Noi cei dintîi din lumea pămînteană
Cu flori te-om aștepta,
Cu doine vom chema cereasca mîna:
O, zee! Vie împărăția ta,
Să ne păzești a neamului icond...

Din cartea înțelepciunii.

Lucrați până este ziua, căci vine noaptea cînd ni meni nu poate să muncească.

Democrația este numai un instrument pentru a ajunge la adevărata aristocrație, nu cea de titluri și pergamente, ci de valoare omenească.

Democrația, istoricește vorbind, a fost o răsvrătire împotriva falselor noblețe, împotriva aristocrațiilor minciunoase.

Venirea democrației are o mare însemnătate: însemnează un universal faliment al minciunii. Biruința democrației e cea mai mare descoperire de falșități în lucrurile omenești.

Minciuna, în ori cîtă pompă s'ar îmbrăca, ori câte pergamente și ceremoniale ar desfășura, în cele din urmă se dă pe față ca minciună.

Carlyle.

Sărbătoarea culturii românești în Basarabia

— Deschiderea Universității populare din Chișinău —

(Urmare și sfârșit)

Urmează la cuvînt delegatul ministerului de instrucție, d-l Scobioala, ajutor de ministru care spune următoarele:

Cuvîntarea d-lui A. Scobioala

A sosit primăvara conștiinței și culturii naționale. Primăvara înfloresc toate, și înfloresc și sufletele. Am ajuns într-un an așa de departe încît avem azi o Universitate populară. Și numai mare al celor de față e o garanție că ea va aduce și roade bune.

Nădăduim că această universitate populară se va prefăce în curînd într-o adevărată universitate științifică.

Cuvîntarea d-nei dr. Alistar

D-na Dr. Alistar salută publicul în numele Societății fo moilor moldovene din Basarabia și în numele Societății medicilor moldoveni. Aduce din partea amînduror societăți făgăduința celui mai călduros sprijin material și moral. Stăruie asupra însemnătății conștiinței naționale la toate popoarele dar mai ales la noi — greu ne-a fost somnul, greu trezirea, dar ea e acum un fapt și noi vom înainta de acum cu pași rezeși pe calea propășirii. Acelora cari credeam că sintem morți le strigăm cu putere acum că geniu latin n'a murit nici în ținara Republicii Moldovenești și universitatea populară va ști să ne ducă cât mai aproape de marile noastre surori.

După d-na Alistar vorbește în numele Asociației profesorilor și învățătorilor moldoveni d-l N. A Popovschii.

Cuvîntarea d-lui N. A. Popovschii

Cînd privim la cele ce se fac în jurul nostru, la evenimentele cele grozave și maieostoase, ce se desfașură înaintea ochilor noștri pe spațul lumii, ne încredințăm că adevărat a sosit vremea, ca și Moldova noastră basarabeană să-și eroiască altă soartă. Și sărbătura de astăzi este cea mai mare dovadă, ca această deșteptare din somnul morții n'a fi o minune neașteptată, ca Moldova noastră basarabeană să-și eroiască altă soartă. Și sărbătura de astăzi este cea mai mare dovadă, ca această deșteptare din somnul morții n'a fi o minune neașteptată, ca Moldova noastră basarabeană să-și eroiască altă soartă.

Adevărat, viscolul nordului noastre gheață a așezat pe sufletele noastre cari devenise amorțite, limba noastră ajunsese legată, și-și parea une-ori ca n'a mai ramas în inimile noastre loc viu, de unde ar putea să porceadă o viață nouă. Și au dreptate frații noștri, seriitorii români, zicînd în chemarea lor către Basarabeni, că neamul lor, moldovenesc din Basarabia se întunea și se stîngea...

Se întunea și se stîngea, dar nu s'a întunecat și nu s'a stîns! A trecut iarna, razele soarelui de primăvară au străbătut întunerecul nopții, au topit gheața, și a rasarit lumina emonștinței. Supt aceste raze înviitoare în inimile noastre se trezesc sentimente adânci, se trezesc sînte mișcări spre cultura și limba noastră, spre neamul nostru moldovenesc, mșcări, cari în același timp sunt pătrunse de cele mai înalte idei ale omenirii, de ideale frumozului moral și ale dreptății sociale. Și cînd auzim, că în Basarabia noastră se întemează universitatea populară moldovenească, noi din tot sufletul zicem — să fie într'un ceas bun, căci nu s'a stîns neamul moldovenesc în Basarabia!

Are cine lucra și are ce lucra! Țara noastră este o minune de bogată. Nu vorbim de bogățiile pămîntului, de ale naturii chiar: viața poporului, obiecturile lui merită multă băgare de seamă, căci, putem zice, nimenea nu s'a interesat de ele până azi, nime-

nea nu s'a atîns de ele. Aseuțați limba poporului nostru basarabean și vă veți încredința, că în adîncimea sufletului lor Moldovenii noștri, uitați de Dumnezeu și lepădați de oameni, au păstrat o comoară neprețuită, au păstrat multe sentimente și păreri, în care se vede experiența veacurilor trecute și înțelepciunea g miului poporan. Depărtați de lume, Moldovenii noștri au păstrat fără stricăciune și fără influențe straine o visterie sufletească minunată, și noi credem că această visterie va fi temelie neclintită pe care se va infaptui lucrarea universității noastre populare și din acest trecut va lua început un rău frumos și mare care cu apale sale va îmbogăți și va adăpa și cultura română.

Cel mai bun și cel mai prețios grâu este grîul de toamnă: el multă vreme zace supt onăț, dar cu sosirea primăverii multă roadă aduce!

În acest sens și cu această nădejde Asociația profesorilor și învățătorilor moldoveni din Basarabia zice: într'un ceas bun! Trăiască universitatea populară moldovenească!

Cuvîntarea d-lui P. Arventiev.

În numele Asociației profesorilor mai vorbește d. P. Arventiev, care arată pierderea pe care o suferă țara prin aceea că tinerii noștri sunt siliți să alege pe la universități straine unde-și pierd sufletul și-și uita limba. De azi înainte Moldovenii vor putea învăța la Universitatea lor românească, unde-și vor putea pastra sufletul.

Urmează d-l Ministru de Instrucție P. V. Erhan, care a sosit la sîrbătura cu o oarecare întîrziere.

Cuvîntarea ministrului Erhan

Sunt fericit, ca ministru de instrucție să salut deschiderea întăei universități moldovenești populare.

Aduc sinceră mulțumire societății „Făclia” și tuturor membrilor ei pentru energia cu care s'a luat a zidi acest izvor de lumină al poporului. În toate țările culte pe orul muncitor nu este lipsit de științele mai înalte, și universitățile populare au fost așezate pentru poporul muncitor. Națiunea noastră neiodată n'a avut putința de-a se lumina și numai acum a început pe pământul nostru a răsări soarele dreptății, libertății și științei.

Lucrînd pentru folosul poporului, societățile și persoanele singuratic, întotdeauna și mai pește tot lozul, merg înaintea guvernului. Iacă de ce în țări democratice inițiativa unor fețe a adus mare sprijin în treaba luminării poporului.

Reprezentînd guvernul Republicii Moldovenești, îndrăznesc a vă asigura pe toți luminătorii obștești că guvernul Republicii noastre va sprijini totdeauna pe deplin inițiativa în treaba trezirii conștiinței naționale.

Eu cred, că această universitate populară va fi „alma mater” pentru sute și mii de fii ai poporului nostru și va fi începutul la mai multe universități în țara noastră.

Dar științele nu sufăr nici un lauz și de atîta cu aș dori ca universitatea asta să fie o familie unită care se va ocărui pe temeliile autonomiei.

Mergînd tot pe acest drum, guvernul Republicii Moldovenești îi încredințat, că el va putea zidi o universitate a statului tot pe aceaș temelie a libertății și sincerității. Noi rugăm pe toți profesorii cari s'au adunat acum în jurul acestei universități să ne dea ajutor întru acest lucru al statului. Pe spatele universității populare stau doua mari probleme.

Cea dintîi este popularizarea științelor în mase, trezind simțul lor național.

A doua problemă, ea intelectualii noștri să poată emonșta cultura lor națională. Căci numai avînd o bază a culturii naționale în intelectualii se poate merge la popor pentru a-l deștepta. După aceste probleme de capetenie pentru universitatea populară se deschide un izvor larg de muncă să facă o bibliotecă mare națională, un muzeu național, o casă publică, și un teatru național.

Am speranță, că mergînd pe această cale noi vom deschide și alte școli superioare și vom ajunge la Academia noastră de științe, care va fi o laudă pentru națiunea noastră. Le dorim cea mai mare izbîndă în acest sfânt lneru muncitorilor noștri din societatea „Făclia”. Numele voastre D-lor membri ai societății „Făclia” vor fi însemnate în istoria neamului nostru.

Cuvîntarea d-lui Gh. Codrea.

În numele învățătorilor dela sate, vorbește instructorul Gh. Codrea, care spune că învățătorii vîd în noua instituție nu numai un puternic tovarăș de luptă, ei și un izvor de lumină, ale cărui raze se vor revarsa și asupra satelor. Învățătorii vor urmări cu cel mai viu interes străduințele Universității cîntînd să înțînăze și ei la sate câte un mic focar pentru deșteptarea sîtelor.

Cuvîntarea d-lor A. Schmidt și Ohanov.

Primarul orașului d. Schmidt, salută Universitatea în câteva cuvinte rostite în limba românească.

Delegatul Consiliului Primăriei d. Ohanov vede în deschiderea Universității populare; începerea unei epoce nouă, însemnată pentru întreaga dezvoltare culturală a Basarabiei. Int lectuali de până acum ai acestei țări nu s'au interesat de calitățile sufletești ale poporului, ea și serviciul din evanghelie care a îngropat talanții încredințați lui. E datorica acestei Universități să-și pună toate străduințele pentru răspîndirea culturii naționale, pentru desgroaparea talanților — a tuturor însușirilor frumoase, pentruca să dovedim și noi că:

Latina giută e regina
Într'ale lumii giute mari.

După aceștia a vorbit rusește reprezentantul universității populare rusești din Chișinău

Cuvîntarea d-lui V. Bogos.

„Centrul studenților români din Basarabia” a încredințat pe d. V. Bogos, sa exprime bucuria ce-o sînt că de acum sunt scăpați de apăsarea unei culturi străine, sare în întîmplările din 6 Ianuarie ne-a dat dovada cea mai tristă de întunecimea grozavă la care ne-au dus străinii. Totuși aceste întîmplări n'au ramas fără urmări bune pentru noi. Din ele au scos și mai multă hotărîre în lupta pentru limba și cultura noastră națională.

Cuvîntarea elevului I. Pelivan.

Delegatul „Unioni elevilor români din Chișinău”, d. I. Pelivan, elev în cl. VI, arată bucuria cu care au primit elevii știrca despre deschiderea Universității populare, toți vîd în ea garanția că în curînd se va deschide o adevărată Universitate, încît ei să nu mai fie siliți să se depărteze și să se frustrînceze de neamul și de țara lor.

Președintele dă apoi cuvîntul delegatului gazetei „România Nouă” d-lui Dr. I. Mateiu.

Cuvîntarea d. Ion Mateiu.

Gazeta „România Nouă”, care a strâns în jurul ei un mînunchiu de intelectuali din toate țările locuite de Români, spre a lupta biruind ori ce piedeci pentru

unraa politica a tuturor Romanilor, simta o inalta bucurie azi, cand se inaugureaza cea dintai universitate populara romana in capitala Basarabiei libere.

Acest asezamant nou inseamna crearea a celui mai important factor al dezvoltării noastre culturale, care va fi factorul hotaritor nu numai in opera frumoasa de indrumare a poporului moldovenesc spre unitatea culturala, ci mai ales pregatitorul sufletelor catre infaptuirea visurilor noastre sfinte. Caci in imprejurari atat de neobiceite ca cele de azi, cand tunul zgomotului pamantului si cutremura vazuului, cand se formeaza din nou harta lumii si soartea popoarelor, ar fi gresit sa se creada ca universitatea populara s'ar putea murgini numai la raspandirea literaturii si popularizarea stiintei romanesti. Ea trebuie sa plece dela problemele mari si imediate cari zburca in astazi sufletul neamului nostru, sa le justifice cu toate mijloacele culturale ce i stau la indemana, incat marea, cand popoarele luptatoare vor incheia pacea obsteasca sa ne putem tulnaci si noi acolo deplin pregatiti cu pacea inimii noastre nationale.

Necesitatea si indreptatarea acestui postulat, se desface in mod logic din intruziunea noastra dezvoltare istorica. Ea ne arata limpede si in mod convingator, ca unitatea culturala nu e putinta, decat in cadrul tarii ale unitatii politice, ca neamul nostru numai in formele unui stat puternic si unitar isi poate asigura dreptul la viata nationala libera. Unitatea politica a fost in toate timpurile istoriei noastre, idealul mai mult sau mai putin constient al tuturor luptatorilor mari. Incepand cu vorozii si pana la scriitorii zilelor de azi, toate eforturile noastre se indreapta spre aceasta tinta mare. Si daca ea n'a putut fi realizata in trecut, o dovada ca nea lipsit semnificativ rezultat la ambitiile noastre marunte ca si sentimentul jertfei hotarite pentru binele obstece. Astazi insa invatamintele trecutului nostru, nu vor face sa intelegem, ca unitatea politica este pentru poporul romanesc identica cu existenta lui nationala.

Noi trebuie sa fim o natiune taru puternica si unitara, insa nu prin migoliri in fata Europei, ci prin dreptul nostru ca si prin jertfelo mari din trecut si mai ales din prezent, pe cari le-am adus pentru biruinta umanitati impotriva fortei salbatice.

Daca cultura sufletescă nationala da dreptul unui popor la viață, garanția supremă pentru libertatea a-estatei vieți o constituie unitatea natională pe care n-o dăruiesc legile schimbătoare sau iscusita diplomatiilor, ci și o smulge cu ultima îndăjrire inuși poporul, constient de dreptul și menirea sa pe lume.

Acesta constință este datoare s'o faureasca universitatea populara, care pătrundând in toată adâncimea sinteza rolului sau covășitor, nu va ramăna o simplă catedră de popularizare ci va fi avonul sfânt de unde să răsune cu statornicie și apostolică infuștire evanghelică unitatii noastre nationale.

Și cum tonam mână se implinesc 40 de ani dela nelegitirea, care a rupt și Basarabia de miazăzi din trupul Romăniei, universitatea va avea un firesc și mișcator punct de plecare în afirmarea dreptului nostru de a ne intoarce la sinul mamei, și de a crea pe temelia unitatii culturale ostateca nobilității a infra-

unii politice integrale, sfinte și nedespărțite (aplauze puternice).

Cuvântarea d-lui Gh. Tofan

Din partea Corpului de profesori și conferențieri ai universității populare, cuvântarea d-lui Gh. Tofan.

Profesorii au primit cu cea mai mare bucurie sarcina de a ține prelegeri la universitate, a cărei țintă e cuprinsă în cuvintele înțelepte ale bătrânului cronicar M. Costin: „Nu este pe lume mai iscusită și mai folositoare zăbavă decât cetitul cărților.”

Necesitatea deschiderii universității era evidentă din starea socială a Românilor din Basarabia: jos intineric, sus o pătură subită despartită pînă la prăpăstie de mulțimea norodului, în care a pătruns astfel neîncrederea în posibilitatea unei culturi nationale.

De altfel pînă în epoca de soavire au trecut Români din toate provinciile. Că aici a întărit așa de mult reînvierea, cauza au fost și ființele streine care au dăruit mult. De incheiere D-sa crede ca cursurile vor fi pînute în spirit național, pentru ca procesul de redespărire la o viață nouă să se îndeplinească cât mai repede.

Cuvântarea d-lui Colonel Conta

D-l Conta vorbește în numele Comisiei Interlinate. D-sa arata înțelesul scop al Universității populare, de a răspândi lumină în masele poporului, de a ridica în sufletul lui conștiința natională și de a strânge prin aceasta și mai mult legăturile dintre tânăra Republică Moldovenească și Regatul de peste Prut.

Cuvântarea d-lui I. Buzdugan

D-l Buzdugan, vorbind în numele gazetei „Cuvânt Moldovenesc” arată întinerecul grozav în care a statut pînă acum neamul nostru din Basarabia. Toată bogăția acestei țări era stoarsă din sudoarea feței țărânului moldovan, numai lui n-ai avea grija nimănui.

Cuvântarea d-lui I. Porucic

D-l Porucic felicită deschiderea Universității populare în numele Societății naturalistilor. Aceasta instituție are sa fie rădăcina prin care se va da poporului, seva vieții sale adevărate.

Cuvântarea d-lui Balaban

D-l Balaban dorește deplină izbândă noului asezamant cultural — în numele studenților dela Institutul de învățatori din Iași.

Cuvântarea d-lui I. Inculț președintele Republicii

În numele Statului Țării și al Republicii președintele I. C. Inculț a spus următoarele cuvinte. D-lor sa mi dați voie să salut și eu deschiderea Universității populare în numele Statului Țării. Când în vremea din urmă imprejurările au ajuns așa de grele în cat eredeam eu toții, ca trebuie să ne prăpădim, norodul moldovenesc și-a luat searce în mainile sale. Țara și soldații au finit congres hotărând sa ia asupra lor răspunderea faptelor viitoare. Eu am văzut însă în curând, că nu se pot conduce siguri fără a fi călăuziți de lumina științei. De aceea eu felicit universitatea populara, care va da poporului învățătura, de care are nevoie pentru a se conduce.

Multi s'au spus despre poporul nostru. El a fost în mare întinerec, lăsa mîntea și conștiința lui au fost linate și curate și nu s'ar fi întănit atătea neorociri, dacă nu era finit în întinerec prin cultura străina. Toți ceie au intrat în legătură mai apropiate cu el s'au putut convinge despre aceasta. Eu nu de nou am fost la o adunare tinutala, unde le-am vorbit parărilor intai în răsrete apoi i am întrebă cați dintre ei știu moldovenește și s'au ridicat aproape toți. Le au vorbit în limba lor, iar când sa ies, and pe usul spusăndu-mi că: „Moldovenește, așa ca am înțeles toți.” Altdată, când mergeam la judecarea, dădeam eu bobii ca să redem, care a câștigat.

Colegul meu Erhan a arătat care trebuie sa fe programul universității. Eu însă fin sa mai udaug încă un punct și anume, u-

niversitatea trebuie să infiinteze cât mai multe secțiuni (despărțiri) pe la sate trimțând, preoți profesori și învățatori cari sa lumineze poporul nostru.

Despre insemnătatea culturii nationale

— Conferința tinută de d. O. Ghibu, cu prilejul deschiderii universității populare — Sfarșit —

Neamul nostru romanesc a fost împărțit înca din cele mai vechi timpuri sub felurite stăpîniri politice streine, cari au împiedicat de a si alcătui o cultura nationala a lui. O buna parte a poporului nostru a fost recolta nențește, alta unțurește, alta rusește, alta grecește, alta serbește ș. a. m. d. Toate neamurile streine cari n-au săpănit ne-au facut sa credem, ca noi suitem un popor de proși, cari nu suitem în stare să ne avem cultura noastră și trebuie sa traim din pomania lor. Așa de departe ne-au dus uneori acești străini răuvoitori incat ne-au facut sa ne rușinam chiar de însuși neamul nostru și să xicim, ca suitem de neamul lor. Am avut durere, astel de rătăciți și în Transilvania și în Bucovina și în România și în Basarabia și din nefericire mai avem și astăzi desur. De fapt vorbă străinilor nu e adevărată. Ca suitem în stare să avem o cultura inakă ca ori care alt popor, ne dau dovada cei din urma o sută de ani, în cari Români au avut poezi și scriitori, barbați de știință și oameni de arta, cu cari orice țară si orice popor s'ar putea mandri. Un Alexandru, Eminescu, Coșbuc, Oga, în Creanga, Gane, Odobescu, Negruzți, un Hașdeu, Iorga, Conia, Vlaicu, un Gregorescu, Enescu și a fi și ca ei sunt de ajuns ca să dovedească pe deplin ca da, putem avea și chiar avem o cultura nationala frumoasă. Dar o dovada tot atit de frumoasă e ș ș-aștegele noastre lată. Vorba prețelului: „Din vultur vultur năste Din stejar stejar răsare! este foarte adevărată.

Toate popoarele latine au fost în stare să den lumii o cultura inakă. Ezaecșii Italieni și Spanioli au fost Sute de ani în fruntea civilizatiei omenești. Dacă țara noastră de un săng, ajunse de imprejurări geografice și istorice prielnice au putut face aceasta, de ce să n-o putem face și noi, cari am moștenit de la strămoșii noștri, Români aceleași înășșiri. Nam făcut-o până acum, fiindcă prece ne au întinerec, străinii vederea și prece mare ne-a fost nenorocul. Dar de aici încotru dându-ne seama de datoria noastră de popor, o vom putea-o face. Căci nu suitem n-ște săba-bei din Asia, nici macar niște Samoeci, cum am fost numiți chiar dela aceasta izbândă acum vreo zece luni, de catre unul din acoli slujbași ai vechiului regim rusesc, care e mai vinovat pentru ramănera noastră în urmă. Săntem strănepoți ai celui mai mare popor din vechime și frați ai celor mai luminate popoare de astăzi — așa ca avem destul drept de a ne crede în stare să ajungem la culmea la care au ajuns acesta.

Da, fără indoială ne putem avea cultura noastră și trebuie sa ne-o avem, căci astfel vom pieri. Suitem inconșurați din toate părțile de popare streine, cari ar vrea sa ne steargă de pe fața pământului. În țara lor sau ne vom înari pînă la cultura nationala puternică — singura prin care vom putea trai ca Români, sau vom pieri în marea unțurească nențească și rusească. Și ar fi un mare păcat să pierim după lăpt și sferință crunte de 1800 de ani. Ii cari am dat atătea dovezi de putere de viață și de putere de muncă. Dar nu! Dacă n'am pierit noi în vremurile grele din trecut cănt deasupra noastră se lasau grei atăa deșanț, care ne prigoneau limba și ne amenințau viața, nu vom pieri noi tocmai acum, când conștiința nationala e mai puternică în noi, decât oricând și când simțim cu toții că mergem spre un viitor frumos, mareț, un viitor de o cultura inakă, prin care o sa se preaslăvească în vece neamul nostru. Prin cultura sa nationala unitara, poporul nostru, care pînă acum din pricina vitregităților istorice nu s'a putut cunoaște și cinsti destul de bine, nu numai ca va trăi, dar va ajunge un neam dintre cele mai prețuite în lume și va putea sta cu vrednicie alături de popoarele surorii sale. Cultivându-ne mai statornic pe căia acum limba noastră, studindu-ne temeinic istoria, adaptându-ne cu produsele literaturii și artei romanesti, strabătând pământul locuit de filii neamului nostru, cultivându-i

culeț a urmat conferința d-lui O. Ghibu despre insemnătatea culturii nationale.

La ceasurile 3^{le}, după amiaza, serbarea deschiderii univ ritații s'a incheiat. Ea a fost o zi de biruință în drumul nostru spre unitatea nationala și suitem încredințati, oș prin muna statornică a universității populare, această unitate va sosi cu un ceas mai curând, spre norocul neamului nostru.

Cele din urmă știri

Presă germană și pacea cu Rusia.

Trupele germane s'au cpril

Nemulțumirea Germaniei.

Lyon, 19 Februarie. Man ice Bares scrie în Echo de Paris, că ofițerii din Svitara i'ar fi spus după mărturiile ofițir germani, că guvernul din Berlin este neliniștit de-a nu fi putut încă gisi o hotărre definitivă cu privire la pace. Nemulțumirea crește din zi în zi în poporata germană.

6) Neamul nostru are o muzică

a lui, nationala, pe care nici o altă muzică din lume n'o poate înlocui. Doina noastră cuprinde ceva ce nu se găsește în muzica altui popor.

Moldovenii, cari au fost copleșiți de o cultura străină se vor intoarce la cultivarea acestei muzici, care le va fi un mișcator chiag pentru unirea sufletescă cu ceilalți Români.

7) Neamul nostru are anumite datini și obiceiuri, cari pe alocuri au fost uitate; el are și un port național, care în Basarabia a fost aproape cu totul parasit. Vor trebui din nou cultivate aceste lucruri prefoase; vor trebui înlăturate înrăuirile străine pentru ca să ramăna numai ceea ce e potrivit cu firea noastră natională.

Toate aceste lucruri trebuie să fe înțeleaga și să le cunoască Moldovanii, căci nimeni nu poate iubi ceea ce nu cunoaște. Conștiința nationala — la un popor și la un individ nu e cu putință fără de o largă cultura nationala. Instinctul național care se poate găsi și în suflete fără cultura, nu poate țea locul conștiinței nationale. Vai de țara pe care o condue instințele ori căt ar fi de noble, dar ferice de țara pe care o condue spirite luminate cu o conștiință bazată e cultura nationala. Ea își face pe cetățeni ei mulțum și își ferice și contribuie în mod efectiv și la înaintarea omeniiri întregi.

Se poate însă naște întrebarea: care Moldovenii n'au fost în asa de mare măsura stricaiți de cultura străina, incat să nu se mai poată intoarce la cultura lor nationala și nu i-a prostie ea cu totul. Răspunsul la aceasta întrebare ni l'ă del șifrimos de mari scriitori moldoveni, incepând cu C. Stamati, M. Doinici, I. Sărbu, O. Russo, P. P. Hașdeu și D. Morozi, cari sunt o podoaba a literaturii întregului popor romanesc și cari dovedesc ca Români din Basarabia sant dintr'un aluat foarte bun, din care pot să iasa oamni de cea mai inakă valoare și răspunsuri — și minunata infloresce pe care a luat-o Basarabia de un an incoace, de când d'ne mămăi i-a căzut lanțurile robiei. Intr'un singur an Basarabia a facut pe tarămul cultural-national mai mult decât într'un veac întreg. Moldovenii folosind se de școala și d'șerica nationala sunt în stare să ajungă la o treaptă de inakă cultura și ei vor și ajunge. Aceasta cultura le va da vieți un preț mai inak și va îmbogăți viața neamului întreg și a omeniiri întregi. Din cultura care se va palpați lăci se vor adăpa și cei 150.000 de țarați noștri de peste Nistru, cari de aici din Basarabia, așteapta lumina.

Universita ta populara care s'a deschis astăzi va fi unul din mijloacele cele mai duătoare la scop pentru așezarea unei vieți culturale nationale serioase aici în Basarabia. Colaborarea la lucrările ei a Românilor din toate țările este o chează și mai mult ca lucrările vor fi inununate de izbândă. Și poate că, acest așezamant, care se deschide într-o vreme, când in nici o altă țară locuită de neamul nostru, nu mai funcționează o astfel de universitate, își va avea urmările sale bune nu numai pentru literatură, dar pentru întreg neamul romanesc.

Și poate că odată se va pomeni cu evlavie ziua de 18 Februarie 1918, în care, la Chisinau, Românii de pretindecă, cari au fost așezati de o s'arță vitregă, de parte de țara lor, au pus înar la umăr pentru ridicarea țaraților lor oropsiți și pentru ducerea unui pas mai departe a culturii romanesti — singura măntuitoare pentru toți Români.

Cele din urmă știri

Presă germană și pacea cu Rusia.

Trupele germane s'au cpril

Nemulțumirea Germaniei.

Lyon, 19 Februarie. Man ice Bares scrie în Echo de Paris, că ofițerii din Svitara i'ar fi spus după mărturiile ofițir germani, că guvernul din Berlin este neliniștit de-a nu fi putut încă gisi o hotărre definitivă cu privire la pace. Nemulțumirea crește din zi în zi în poporata germană.

6) Neamul nostru are o muzică

a lui, nationala, pe care nici o altă muzică din lume n'o poate înlocui. Doina noastră cuprinde ceva ce nu se găsește în muzica altui popor.

Moldovenii, cari au fost copleșiți de o cultura străină se vor intoarce la cultivarea acestei muzici, care le va fi un mișcator chiag pentru unirea sufletescă cu ceilalți Români.

7) Neamul nostru are anumite datini și obiceiuri, cari pe alocuri au fost uitate; el are și un port național, care în Basarabia a fost aproape cu totul parasit. Vor trebui din nou cultivate aceste lucruri prefoase; vor trebui înlăturate înrăuirile străine pentru ca să ramăna numai ceea ce e potrivit cu firea noastră natională.

Toate aceste lucruri trebuie să fe înțeleaga și să le cunoască Moldovanii, căci nimeni nu poate iubi ceea ce nu cunoaște. Conștiința nationala — la un popor și la un individ nu e cu putință fără de o largă cultura nationala. Instinctul național care se poate găsi și în suflete fără cultura, nu poate țea locul conștiinței nationale. Vai de țara pe care o condue instințele ori căt ar fi de noble, dar ferice de țara pe care o condue spirite luminate cu o conștiință bazată e cultura nationala. Ea își face pe cetățeni ei mulțum și își ferice și contribuie în mod efectiv și la înaintarea omeniiri întregi.

Se poate însă naște întrebarea: care Moldovenii n'au fost în asa de mare măsura stricaiți de cultura străina, incat să nu se mai poată intoarce la cultura lor nationala și nu i-a prostie ea cu totul. Răspunsul la aceasta întrebare ni l'ă del șifrimos de mari scriitori moldoveni, incepând cu C. Stamati, M. Doinici, I. Sărbu, O. Russo, P. P. Hașdeu și D. Morozi, cari sunt o podoaba a literaturii întregului popor romanesc și cari dovedesc ca Români din Basarabia sant dintr'un aluat foarte bun, din care pot să iasa oamni de cea mai inakă valoare și răspunsuri — și minunata infloresce pe care a luat-o Basarabia de un an incoace, de când d'ne mămăi i-a căzut lanțurile robiei. Intr'un singur an Basarabia a facut pe tarămul cultural-national mai mult decât într'un veac întreg. Moldovenii folosind se de școala și d'șerica nationala sunt în stare să ajungă la o treaptă de inakă cultura și ei vor și ajunge. Aceasta cultura le va da vieți un preț mai inak și va îmbogăți viața neamului întreg și a omeniiri întregi. Din cultura care se va palpați lăci se vor adăpa și cei 150.000 de țarați noștri de peste Nistru, cari de aici din Basarabia, așteapta lumina.

Universita ta populara care s'a deschis astăzi va fi unul din mijloacele cele mai duătoare la scop pentru așezarea unei vieți culturale nationale serioase aici în Basarabia. Colaborarea la lucrările ei a Românilor din toate țările este o chează și mai mult ca lucrările vor fi inununate de izbândă. Și poate că, acest așezamant, care se deschide într-o vreme, când in nici o altă țară locuită de neamul nostru, nu mai funcționează o astfel de universitate, își va avea urmările sale bune nu numai pentru literatură, dar pentru întreg neamul romanesc.

Și poate că odată se va pomeni cu evlavie ziua de 18 Februarie 1918, în care, la Chisinau, Românii de pretindecă, cari au fost așezati de o s'arță vitregă, de parte de țara lor, au pus înar la umăr pentru ridicarea țaraților lor oropsiți și pentru ducerea unui pas mai departe a culturii romanesti — singura măntuitoare pentru toți Români.

Cele din urmă știri

Presă germană și pacea cu Rusia.

Trupele germane s'au cpril

Nemulțumirea Germaniei.

Lyon, 19 Februarie. Man ice Bares scrie în Echo de Paris, că ofițerii din Svitara i'ar fi spus după mărturiile ofițir germani, că guvernul din Berlin este neliniștit de-a nu fi putut încă gisi o hotărre definitivă cu privire la pace. Nemulțumirea crește din zi în zi în poporata germană.

6) Neamul nostru are o muzică

Teatru Românesc în Chisinau

— Apus de soare, de B. Delavrancea. — (Urmare și sfarșit).

„In scena, care incheie asa de frumos și de mișcator actul al III-lea, miezul „Apusului de soare”, e un moment când Ștefan, căntând cu ochii printre sfetnicii cari-l inconjoară, vede că Paharnicul Ulea lipsește, și — stăpân înoc pe mână lui, care incepe să dea în clooc — trimete pe Moghilă să-l cheme, să-l aduea numai de cât Căel e sfat mare: toți boierii, stăpii Moldovei, trebuie să fie față la încoronarea lui Bogdan. Domnul însuși a zis: „Ștefan a trăit, Bogdan incepa”. Trei boieri însă ar vrea mai bine pe Ștefanuș dela Tarigrad, un copil-lauru bun de eptropisit și, ferice de eptropi! Dar „ochiul vol turului bătrân elipește înca”, și cei trei „urzitori”, Paharnicul Ulea Stolnicul Drăgan și Stolnicul Stavăr, numai pe zoptile și cu mare frieță își spun gândul. Ulea s'a făcut holnav, ca să nu rie la sfat: „Il doare capul!” zice Ștefan, dând vorbelor un înțeles grozav. „De eap nu mi-a vorbit, Maria ta”, răspunde Moghilă, care se face că nu pricepe. „Il doare capul!” raspăie Domnul, eu viflor în glas. „La eap e străicinea... Nu e la locul lui!” Și în vreme asta fulgără; s'aud tunete în departure. — sfarșit vijelie ea și în buletul narelui Voivod. Toate vorbele par încarce de mister, de tragedie.

„Ștefan... Moghilă! Clucerul Moghilă: Aseult. Doamne! Ștefan: Aseultă, până mai ai când... Du-te la Paharnicul Ulea... șude lângă castel... Cine mă inbește e apro pe de mine... Nu e asa. Stolnicul Drăgan? Stolnicul Drăgan: Da, Maria ta. Ștefan: Du-te de-i spune eu și jinișorul Stavăr dorim să-i vedem... Nu dorești Stavăr?... (Boierii se uită unii la alții). Apoi, domoiti, căntând spre bătrânii lui Ștefni, cari se inbulzose în dreapta: „Ce de judecări am vânturat împreună!”, și către oștași, cari isvorăsc din fund: „Ce de bălăii! Vorbele acestea, spune blând, ea o atăgătoare melancolie, un totuși nu știu ce fior de bălăie în ele. Amintind judecările trecute, întese parca la o judecată ea va sa fie, la o judecată stranică, pe care nimeni încă n'o banuete și când intră Ulea, galben ea ceata, cu ee li niste palmulogere îl întrebă Domnul! — Paharnice... aseupa d voastră sântate? Paharnicul Ulea: Ab a mă țiu picioarele... Ștefan: Schimbă-te cu ale mele! În fraze scurte, cu selipiri de palos, seapără sufletul inivorat al voivodului. Intră tânărul Bogdan, trist, îmbrăcat în zale de sus până jos. Mulțimea-l privește cu uimire, pare că acum l'ar vedea intai. Se face o tăcere care n'ifioară.

„Pe tine te mai aște-tam... (Ștefan se sufe în jilțul inak din dreapta tronului. Bogdan dă să-i sărute mână. Ștefan îl oprește). Prea e caldă și nădușită... Aștepta să se răcească. (Maria și Bogdan tresar). Ce tresăriți?... Da, vad o Doamnă care se plimbă pe lângă castel... Ah! legănarea asta de gânduri, ca bătute de vânt, între Moartea care se plimbă pe lângă castel, în așteptare și între grija de ce are sa se întâmple când nu va mai fi el, „baciul Moldovei”... cum ni-o arată Delavrancea! Și cum o simțim de bine! Cu un trecut cuvântul lui ea un areș purtat de-o mână măiestra, pe coardele sufletului nostru.

Nu știm încă lămurit ce are să petreacă, dar suitem așa de în concordă pregătiți, așa ne așteptam la ceva supraomenește — în cât, pe când vorbește Domnul mulțimii adunate în juru-i șiuzim tunetele de-adără — avem parca fiorul ca Dumnezeu, din cer, vorbește cu murele nostru Ștefan.

Și ce măreată evocare a trecutului, când, privind în urmă, își aduce aminte de bunicii și părinții oștașilor de azi — cari stau înainte, gata par' a la un semn al Domnului lor, să s'arunce în brațele morții! — „Oh! pădure tânără! Unde sunt moșii voștri?... la Orbic, la Chilia, la Bala...”

Unde sunt vitejii atător bălăii, vechii și bunii lui tovarășii de nepreget, dela bătrânul Manul, până la „fiara paloșului” Boldur... „Pământul!” Și pe onselo lor s'n nșezat și stă tot pământul Moldovei, ca pe umeri u-nor uruși! — Și după ce aminteste toate greutățile prin cari n trecut făcându-și loc de paloșul, povăștește pe Bogdan, să ncheie pace și prietenie cu Țara, e tot ei „sunt mai credincioși evantul și dat...” „Tineți minte cuvintele lui Ștefan, care va fost baciul până la adăni bătrănește... Ca Moldova n'a fost a strămoșilor mei, n'a fost a mea și nu e a voastră, ci a urmașilor voștri în venul veștilor...”

„...Mantia asta e prea grea... S'o poarte alt cineva mai tânău.”

(Mișoare în mulțime, mirare)... Bogdane!... (L-o pune pe umeri). Și voi, mărturie a ceea ce-ai văzut, spuneți țării (tunetele se întințese) că voița mea e să șaga unga Bogdan, de când sunt în viață... ea voița mea și a ei a fost purtarea una... (Capetele boierilor se pleacă în semn de ascultare...)”

Așezăz pe Bogdan pe tron, îl pune coroana pe cap și cade în genuchi... In clipa asta, nu-i fiuț lui i unai, nu-i numai Bogdan al lui pe tronul acela, e tot șirul de voivozi ai veacurilor viitoare, lungul șir al Domnilor vrednici, cari infățășează pacea și îngrădirea Moldovei lui, pentru vremea când nu va mai fi el să o apere.

In actul al patrulea, și cel din urmă, Ștefan e la pat. holnav, — „zobit de ostencală...” „Odihna sufletului fără odihna!” cum zice brina așa de frumos. O enă de o adănată duioșie între bătrânul care simte că se duce, și gingașa copilă Oana, care încă nu știe că-i fata lui, și care, eu incheipurile ei de copil, își țese primejdi, lupte și biruinți... „de ce nu fucei eu un băieț! Nu mi-ai deslipit de Maria Ta... pe un cal ea un zmeu... e'un paloș ea o limbă de foc. Și mi-ai fi zis: „I ane... vezi tu buletul cela? Sa nu mai fie!” Și unde m'as fi săltat în scări și m'as fi făcut nevažat, și m'as fi întors nădușala și sânge, șas fi zis: nu mai sunt Maria ta!”

„Ștefan: Oana, ce suflet e in tine!” Oana: Se vede că tata — cine-ai fi fost — a fost oștaș. Ștefan: Da... Și ce oștaș? Oana: L'i cunoscut? Ștefan: Fiește! Era un om de măsura mea. Cu mustața adușă... to, mai ea mine... eu păral alb... asta... nu... eu păral cărunt, și-l purta lungureț... eu și mine... Oana: Bietul tata! Și cum a murit? Ștefan: Rănit la picior... ea și mine... Ce frumos înainteașă duioșul părinte spre dezlegare, spre limpezre, eu fiecare cuvânt! Și ce peste fire de fericită-i Oana, când află că-i fiica Voivodului, pe care, fără să știe de ea, îl iubia așa de mult! Și cum ni se impozese și nouă toate când intră Rares, prăfuit, stropit de noroiu, și-l întrebă Ștefan:

„Tot? — Și răspunde Rares: — „Tot Maria ta?... Vin cei trei doctori... Sunt foarte emoționali. Ștefan i spune că i gata la orice durere. A trecut prin atătea focuri... Haidie, acesta va fi cel din urmă... Și pe când doctorii îl ard cu fierul rona dela picior, el, eu pământ inelțătați roștește „Tatăl nostru...” Dar ce galăgie s'aud? Ce strigă mulțimen? „Clucerul Moghilă: Aleg pe Bogdan, Maria ta.”

Nu. Ștefan aude ș'un alt nume amestecat în vuetul de glasuri. „S'aud glasul lui Ulea cerând donn pe Ștefanuș!” — Ca un leu se smulge din lanțurile durerii din urmă cel ce vrea să fe straju Moldovei și dincolo de moarte. „...Sabia, sabia... e'am să judec!” Ștefan, nu Ștefanuș... viu viu, numai decăt! O!... să se implinescă legea!”

Și sa dus în mijlocul mulțimii înflorite de infățșarea lui cumplită... „Șu implinit logon Când se întoare, palid eu parul în neorândăială, eu sabia plină de sânge, toți îl primesc îmbrămurii.

In ochii lui, ea n' friguri aprinși, arde cea din urmă flăcără a vieții pământesti și vorbele lui ard toate de foc l' buzelor, pe cari picură ea plinbul topit: — „O! cine vreu pe Ștefanuș, nepotul răposatului Domn Ștefan al Moldovei?... Cine-a zis că sunt bătrân și holnav?... Pe Ulea l'am măsurat eu privirea... Murise inaintea în juru-i șiuzim tunetele de-adără — avem parca fiorul ca Dumnezeu, din cer, vorbește cu murele nostru Ștefan.